

AVUKAT HÜLYA GÜLBAHAR İLE RÖPORTAJ*

Kişisel olarak sizi tanımak istiyoruz. Nerede, nasıl bir aile ve sosyal çevrede doğdunuz, büyüdünüz, eğitim hayatınız nasıldı, büyüdüğünüz yer, çevre ve eğitim hayatınızın şimdiki Hülya Gülbahar olmanızdaki etkisi nedir?

İzmir’de emekçi bir ailenin yaşadığı, emekçi bir çevrede doğdum ve büyüdüm. Babam bata çıka ilerleyen bir esnaf; annem bir ara Almanya’da işçilik yapmış, sonrasında Tekel’de yazları mevsimlik işçi olarak çalışan bir kadındı. Beş çocuklu bir ailenin en büyük kız çocuğu olarak 11 yaşında, annenin de çalıştığı tüm emekçi ailelerdeki kız çocuklarının kaderini paylaşmış oldum. Ev temizliği, yemek yapımı, çocuk bakımı yanı sıra, bahçemizdeki çiçek, sebze ve meyvelerin sulanması, hayvanların beslenmesi gibi tüm işlerin sorumluluğunu aldım. Bu arada ilkokul öğrencisi idim ve ben tüm bu işlerin altından kalkmaya çalışırken, okuldaki “ev işleri/el işleri” dersi ayrımı bende soru işareti uyandırmıştı. Kız ve erkek öğrenciler olarak ortak ders görürken, haftada bir saat geliyordu ki, kızlar “ev işi”, erkekler “el işi” dersine gidiyordu. Ben bir kız çocuğu olarak zaten ev işleri ile “doğal olarak” yükümlü kılınmıştım ve gereken her şeyi öğrenmeye çalışıyordum. Fakat bana yasak olan, erkeklere özgülenmiş olan “el işi” dersinde neler oluyordu, neler öğretiliyordu? Birkaç kere “tuvalete gidiyorum” bahanesiyle sınıftan çıkıp, erkek işliğinin kapısını aralayıp, orada onlara neler öğretiliyor diye baktım. Birisinde marangozluktan bahsediliyordu mesela ve çok ilgimi çekmişti. Oraya girip, anlatılanları dinleyememek beni çok yaralamıştı.

Böyle onlarca anım var çocukluğumla ilgili. 11 yaş, babamın mahallede beni erkek çocuklarla futbol oynamaktan yasakladığı yaş mesela. Ben 11

* Röportajı yapan: Av. Seher KIRBAŞ CANİKOĞLU.

yaşımda, kadınlar ile erkekler için ayrı dünyalar olduğunu, hala tam olarak fark etmemiştim. Herkes, her şeyi yapabilir sanıyordum. Bu yaştan itibaren, kadınlara çizilen sınırlar olduğu gerçeği ile karşılaştım.

Sonrası, çok ikircikli bir süreç oldu. Bir yandan kız çocuklarından istenen rollere uydum, bir yandan onlara itiraz ettim. Tek örnek vereyim: Gayet çapkın olan babamın, tanık da olduğum vukuatlarına kayıtsız iken; anneme kur yapan herkese nefret kusuyordum. Anneme bu özeleştiriyi verdiğim için şimdi rahatlıkla anlatabiliyorum ki, sistem benim gibi küçücük ve aslında sorgulayıcı bir kız çocuğunu bile “kadına namus bekçisi” yapabiliyor.

Sistemin tüm cinsiyetçi bombardımanı karşısında kız ya da erkek, tüm çocuklar hala yapayalnız aslında...

Ben bu cinsiyetçi sistemden kendimi ancak lisede iken, bilinçli olarak çıkar-maya başlayabildim. Çerkez melezliğinin de etkisiyle, birbirinden “güzel” kız çocukları olan bir halamın, o sivri dili ile “güzel ama karasın, şu kremi kullan” ve “iyi dantel kanaviçe yapıyorsun, onları okul harçlığı için satacağına çeyizine sakla” sözleri, isyanımı en net hissettiğim darbeler olmuştu.

Çocukluğum boyunca önüme çıkan benzeri birçok cinsiyetçi tuzağa zaman zaman düşsem de, genelde direnmiştim. Muhtemeldir ki, anne ve babamın kendi içlerindeki özgürlük aşkı da, işimi kolaylaştırdı. Yoksa 18 yaşına basar basmaz, aynı kentte (ve de evlenmeden) ben kendime ayrı bir ev kuracağım diyen bir genç kadına, babası kaygılı bir susuş sonrası, “o zaman şu masayı da al, üzerinde ders çalışırsın” diyebilir mi?

Neden hukuk eğitimi tercih ettiniz, hukuk fakültesine girerkenki beklentilerinizle hali hazırda hukuktan beklentileriniz arasında bir değişim oldu mu? Bize anlatır mısınız?

Üniversite için ailem beni (bana bile çaktırmadan), hukuk ya da tıba yönlendirmeye çalışıyordu. Çünkü onların dünyasında, avukat/savcı/yargıçlık ve hekimlik, çok önemli bir pozisyondu. Ben ise, gazeteci olmak istiyordum ve üniversite tercihi olarak birinci sıraya gazetecilik yazdım. Bir yıl, Ege Üniversitesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Fakültesi’nde okudum. Daha sonra, iyi bir gazeteci olmak için hukuk okumanın daha yararlı olacağına karar verdim.

Ama hukuk fakültesine girdiğim anda; hukukun, bir toplum için öğretmenlik, hekimlik, gazetecilik kadar önemli bir toplumsal işlevi olduğunu gördüm. Yine de, hukuk fakültesini bitirdikten sonra, basın-yayın alanında çalışmaya devam ettim.

Basın alanında çalışmanın, “tekelleşmiş” basın kuruluşlarında yetersiz ücretlerle yıllarca sürünmek ya da “alternatif medya”da ücretsiz işçilik arasında gidip gelmek olduğunu görünce, yayıncılık ve sendikacılığa geçtim.

Neden hakimlik, savcılık ya da hukukla ilgili daha başka bir iş değil de, avukatlığı tercih ettiniz? Avukat olarak kimleri kendinize örnek aldınız? Halen takip ettiğiniz ve görüşlerini önemseydiğiniz, yerli/yabancı, hukukçu olan/olmayan kimler var?

Hukuk okumaya başladığımda, hukukun kendi başına ne kadar önemli olduğunu görmüştüm. Öğrenci iken, bir ara savcı olmayı düşünmeye başlamıştım. İnsana, topluma karşı işlenen tüm suçların üzerine gidebilecek bir meslekti. Tam o sırada, savcı Doğan Öz öldürüldü. Büyük bir şok yaşadım. Aylarca cinayetın tatmin edici bir açıklamasını aradım. Derin devlet bağlantılı bu cinayetın üstünün örtülmesi, bende ciddi bir siyasal aydınlanma da yarattı. Türkiye’nin politik koşullarının bana asla, ideal anlamıyla savcılık yaptırmayacak bir sistem örmüş olduğunu görünce, bağımsız gazetecilik ideallerime geri döndüm. Ancak hukuk öğrenimi sırasında, toplumsal adalet yolunda, avukatlığın da, özgür ve bağımsız bir mücadele şansı verebileceğini görmüştüm.

Üniversite sonrası basın-yayın ve sendikacılık alanlarında çalışırken, bana tanıyacağı daha fazla özgürlük ve bağımsızlık alanı nedeniyle, avukatlık giderek daha fazla ilgimi çekmeye başlamıştı. Serbest avukatlığa böylece kendi iç süreçlerimle geçtim, bir rol modelim, örnek aldığım bir avukat olmadı. Politik bağımsızlığım ve avukatlık benzeri kamu hizmetlerinin piyasa koşullarında, vatandaşla ücret pazarlığı ile icrası gerçeğine bir türlü intibak edememiş olmam, benim için hala önemli handikaplar.

Türkiye’de çeşitli alanlarda hukuki kavrayışına, mücadelesine saygı duyduğum çok sayıda avukat var. İsim isim saymak güç. Dünyadan Fransız avukat Jacques Vergès’in “Savunma Saldırıyor” adlı kitabı, beni çok etkilemişti. “sistemden kopuş ve sisteme uyum davaları” ayırımından, oldukça yararlandım. Sanırım bu kitapta okuduğum “her suç topluma sorulmuş bir sorudur aslında” cümlesi, sadece suç ve adalet ilişkisini değil; eski bir Nazi subayının avukatlığını üstlendiğinde -davada aktif rol alma çabasını tartışılır bulmakla birlikte- kendisini de anlayabilmemi sağlamıştı. Bugünlerde Alman avukat Heinrich Hannover’in “Egemenlerin Adaletine Savunmanın İsyanı” adlı kitabını okuyorum. Güvenlik-özgürlük denklemindeki devlet korumacı, güvenlikçi yaklaşımların, yargı süreçleri eliyle adaleti nasıl ayaklar altına aldığını çok iyi teşhir eden bir kitap.

Feminist hukukçulardan Amerikalı Prof. Dr. Catharina A. MacKinnon'un "Feminist Devlet Kuramına Doğru" kitabı, başucu kitaplarımdan biri. Pornografi gibi kimi alanlardaki görüşleri benim için hala tartışmalı olmakla birlikte, "yaşam ile hukuk arasındaki ilişkiyi egemenlik altındakinin, mağdurun, yoksulun ya da susturulmuş olanın deneyimleri temelinde yeniden ifade etmek" üzerine kurduğu yaklaşımı, gönülden benimsiyorum. "Devlet kadınların ezilmişliği üzerine kurulmuştur" tezine karşı önerdiği "bir değişim hukuku yaratmak" fikrine katılıyorum.

Bugünlerde Türkiye'den Yakın Ertürk'ün, kadınların tüm dünyada verdiği şiddete karşı mücadelesinde imzalanan sözleşmeler ve yaratılan kurumlarla ulaştığı nokta ile, gerçeklik arasındaki acı verici açığı başarıyla ve çarpıcı ülke örnekleriyle anlattığı, "Sınır Tanımayan Şiddet" kitabını elimden bırakamıyorum. Aynı şekilde Alev Özkazanç'ın çeşitli yazılarını topladığı "Cinsellik, Şiddet ve Hukuk" kitabı ile, Nisan Kuyucu'nun "AİHM İçtihadında Ayrımcılık Yasağı Çerçevesinde Işığında Kadına Karşı Şiddet", sık sık başvurduğum ve çok yararlandığım kitaplar.

Kendinizi feminist olarak tanımlıyorsunuz bildiğim kadarıyla, ilk ne zaman böyle dediniz kendinize, bunda nasıl olaylar, kimler etkili oldu? Feminist hukukun Türkiye'de ilk adımlarının nasıl ve kimler tarafından atıldığı konusunda ne söylemek istersiniz?

Açıkçası ben kendime ne zaman feminist dediğimi hatırlamıyorum. Ama çocukluğumdan itibaren, neredeyse her itirazımda çevremdeki herkes bana "feminist" diyordu. Oysa ben feminizmin ne olduğunu bilmiyordum ve dışlamak, aşağılamak amacıyla söylendiği apaçık olan bu sığa da, pek itiraz etmiyordum. Toplumun bu müdahaleleri sayesinde, feminizmin ne olduğunu kitaplardan ya da arkadaşlardan değil; yaşayarak öğrendim. Hangi söz ya da davranışa itiraz ediliyor ve feministçe bulunuyorsa, gerçekten de feminizm oydu. Ancak birçok feminist kadın gibi, benim de bunu toplum önünde ifade edebilmem 1980 sonrası gelişen süreçte, mücadele içinde başladı. İstanbul'da YAZKO'nun Somut Dergisi'ndeki sayfa çerçevesinde toplanan ilk feministlerle karşılaştığımda çok gençtim ve aramızda politik ve sınıfsal bir açı hissettim. Daha sonra Feminist, Kaktüs dergileri ve Kadın Kültürevi doğdu ve beraberinde radikal/sosyalist/marksist feminizm tartışmalarını getirdi. (Daha sonra bunlara ekolojik feminizm ve jineoloji tartışmaları eklendi). Kendimi bu çerçevelerin hiçbirinin içinde hissedemedim. Bir süre kendi içimde, "benim karma, kendime özgü, bireysel bir feminizmim var, ama bu doğru mu?" sorusuyla boğuştum. Sonunda bunun dışında bir yolum olmadığını gördüm ve buradan yürüyüp gittim.

Türkiye’de hukukçu kadınların henüz yeterince gün yüzüne çıkmasa ve kendileri, kendilerine feminist demese bile, oldukça uzun bir mücadele tarihi var. Örneğin, 1980 öncesinde de erkeğin reisliğine dayalı aile anlayışı üzerine kurulu Medeni Yasa’ya itirazlar yükseltilmişti. Türkiye kadın hareketinin yasal kazanımları konusunda, kadın avukatların çok önemli bir rolü var. Kadın hukuk akademisyenlerinin katkısı ise, daha sınırlı oldu. Zaten çok az sayıda olan kadın yargıç ve savcının, herhangi bir ön açıcı rolünden söz etmek de, mümkün değil. Mücadeleye çok sayıda kadın avukat emek verdi. Bunlar içinde feminist kimliğini her daim koruyan ve aktif mücadeleyi hala sürdüren Av. Canan Arın’ı, mutlaka anmak istiyorum.

Feminist hukukçular arasında farklı akımlar olduğunu düşünüyor musunuz? Bunların temel ayrışma noktaları nelerdir?

Tüm siyasal alanlarda olduğu gibi, feminizm içinde de farklı akımlar var. Hukuk alanına yansımaları ve yaygınlıkları açısından bir sınıflama yapmak gerekirse, bu akımlardan biri liberal feminizm. Eşitlikçi feminizm olarak da adlandırılan ve biçimsel eşitliğe vurgu yapan bu akım, kadınlarla erkekler arasında ayrımcılık yapılmasına karşı, fırsat eşitliğini savunan bir çizgide. Kültürel feminizm, kadınların erkeklerden farklılığı üzerine temellenen ve bu farklılıkların yarattığı eşitsizliklerin ancak pozitif ayrımcılık/geçici özel önlemler yoluyla aşılabileceğine vurgu yapan bir akım. Radikal feminizm ise, cinsiyet temelli ezme-ezilme ilişkilerini, ataerkil sistemin sorumluluğunu öne çıkaran ve kadınların ezilmişliklerine son vermenin, kadınlarla erkekler arasındaki eşitsiz güç ilişkilerinin sonlandırılması ile mümkün olacağını savunuyor. Radikal feminizm, liberal ve kültürel feminizmden farklı olarak, sistem içinde kalmayı kabul etmiyor ve sistemi değiştirici/dönüştürücü politikalara yöneliyor.

Aralarındaki tüm farklılıklara ve zaman zaman çatışmalarına rağmen, ben üç görüşün de kadınların mücadelesine önemli katkılar sunduğunu düşünüyorum. Her biri bu cinsiyetçi, hiyerarşik sistemde belli aşındırmalar yaptı ve birçok konuda da derin çatlaklar açtı. Şekli bir eşitlik kavramından, sonuçlarda eşitlik, fiili eşitlik kavramına böylece gelebildik. Liberal feminizmin, kadınlarla erkekler arasında sanki fiili bir eşitlik varmış, aynı koşullarda yaşıyor ve yarışmış gibi, sadece “fırsat eşitliği” öneren yaklaşımı; kültürel feminizmin “farklılıklara” işaret eden katkılarıyla, varolan eşitsizliği kapatmak için önce “pozitif ayrımcılık” ve buna bir ek olarak fırsat eşitliğine dönüştü. Örneğin, siyasal temilde kota vb. pozitif ayrımcı uygulamalar, buradan doğdu. Radikal feminizmin müdahaleleri ile, konu parite/eşit temsil noktasına ulaştı.

Ancak bu alandaki tartışmalar hem dünyada, hem Türkiye’de, hayatın her alanında sürüyor. Kültürel feminizmin “farklılık” kavramını çalan her çeşit muhafazakar ideoloji, kadının ana işlevini annelik ile sınırlayan, cinsiyetler arası biyolojik farklılıklara atfedilen toplumsal rolleri “fitrat” gibi kavramlarla sabitlemeye, “eşitlik değil, adalet” söylemi ile cinsiyet hiyerarşisi üzerine kurulu sistemi sürdürmeye, pekiştirmeye yönelik çabalarını sürdürüyor. Kadının insan haklarını evrensel insan haklarına dahil etmekle sonuçlanan onlarca yıllık mücadeleyi, “kültürel, dinsel farklılıklar” vb. gerekçelerle, “yerli ve milli” kılma adına çarıştırmaya çalışıyor.

Kişisel ve mesleki tarihinizde önemli davalar nelerdi? Anlatır mısınız?

Meslek hayatımda kadınlarla ilgili bir konuyu ilk defa ele aldığım tüm davalar, benim için en öğretici davalar oldu. Ama aynı konunun tekrarı da olsa, her dava yeni şeyler kattı bana. 25 yıl kadar önce, çalışmasına izin veremeyen kocasını boşamak isteyen bir kadının davasında, yargıcın talebi ile başka şiddetli geçimsizlik nedenleri de arayıp bulmak, çok sinir bozucu idi örneğin. Üç kız çocuğuna da cinsel istismarda bulunan bir babanın, 11 yaşına gelen en küçük çocuğa da tecavüz olmasın diye savcılığa başvuran 13 ve 15 yaşlarındaki çocuklarının davalarına müdahil olduktan sonra yaşadıklarım, unutulamaz. Her şeyi bilen ağabeyin korkak bir biçimde verdiği yetersiz destek, ilk aşamada kızlarının yanında yer alan annenin birden görüş değiştirerek kocasının yanında saf tutması... Eski TCK döneminde görülen bu davada, mahkeme heyetinin tüm engellemelerine rağmen, cinsel istismarı tanık beyanları dahil birçok delille kanıtlamıştık. Buna rağmen mahkeme başkanı “bu adamı çocuklarına tecavüzden mahkum etmek, idam kararı vermek, cezaevine ölüme göndermek demek” diyerek, hiçbir ceza vermeden beraat kararı vermişti. Kararın ardından baba bir kalp krizi ile öldüğü için, Yargıtay’a gidemedik. Bu üç kız kardeşle ilişkim, evlenmeler, boşanmalar vesilesiyle yıllarca sürdü. Onların dava süreci boyunca geçirdikleri değişimden de, çok şey öğrendim. İlk duruşmalardaki ağlamalarla karışık baba ve anneye öfke ve isyan duyguları, zamanla yatıştı ve hayatlarının merkezi, bu dava olmaktan çıktı. Mağduriyet sızlanmalarına kapılmadan hızla kendilerini toparlayıp, asıl dikkatlerini yeni bir hayat kurmaya verdiler. Babanın ölümünden sonra yalnız kalan anneyi bağışlamaya karar verdiklerini telefonla haber verirken, hep birlikte ağlıyorlardı.

İster hukuk davaları olsun, ister ceza davaları, kadınların dava boyunca yaşadıkları değişimi gözlemlemek çok öğretici. Bir mağdurdan politik bir aktiviste dönüşmelerini izlemek, heyecan verici bir duygu. 1998 yılında kadına karşı şiddetle ilgili ilk koruma kararı başvurularından birini yapan orta yaş

biraz geçmiş bir kadına, sadece danışmanlık vermiştim. Her şeyi tek başına yapmıştı ve hemen ardından da, birazcık hukuki destekle boşanma davası açıp sonuçlandırdı. Yıllarca, çevresindeki tüm kadınlara adeta gönüllü hukuki danışmanlık verdi. Birkaç yıl önce son görüştüğümüzde, 30-40 yıl önce ölen babasının mirasta erkek çocukları lehine yaptığı ayrımcılığı düzeltip, miras paylarını eşitlemeye çalışıyordu.

Sistemin çeşit çeşit cinsiyetçi engellemeleri ile karşılaştığım yüzlerce dava oldu. Tek bir örnek vermek gerekirse, ailesini kandırarak 13 yaşında kuran kursu öğrencisi yaptığı kıza, tecavüzle sonuçlanan cinsel istismarda bulunan imamın davasını anmak gerekir. Sanığı mahkumiyetten kurtarmak ve sanık yerine mağduru yargılamak için, “başka bir erkek arkadaşı olduğu” iftirası da dahil, sanık ve ailesinin yanı sıra, mahkeme de çırpındı durdu. Yeni Türk Ceza Kanunu’nun kabulü sırasındaki kadınların mücadelesini izlemiş ve etkilenmiş olduğu için bize destek veren savcı, daha ilk aşamalarda başka bir yere gönderildi. Yargılama sırasında, heyet bileşimi defalarca değiştirildi. Ancak deliller gereği, mahkumiyet kaçınılmazdı. Davadan alınmış olsa da dosyayı takibi bırakmayan savcının ve dönemin Yargıtay Başsavcısının da destekleriyle, çocuklara cinsel istismar suçunda aynı zamanda “hürriyeti tahdit”den de yargılama yapılması konusundaki içtihatla önemli payı olan bir dava oldu.

Kadına yönelik ayrımcılık davalarında diğer davalardan farklı olarak nasıl davranmak, neye dikkat etmek gerekir? Avukat, hakim, savcı, müvekkil, kalem ile ilişkiler ve taktikler bakımından?

Simone de Beauvoir’ın “Kadın doğulmaz, olunur” sözüne büyük önem veriyorum. Bu sözü “Kadın olunmaz, oldurulur ve aynı şekilde erkek olunmaz, oldurulur” diye çeşitli biçimlere dönüştürerek tartışmayı, çok ufuk açıcı buluyorum. Kadın-erkek herkesin ve öncelikle de hukukçuların, kendi cinsiyet kimliklerinin nasıl kurulmuş bulunduğunu, tekrar tekrar gözden geçirmesi gerekiyor. Devlet, din, okul, ordu, toplum ve aile, el birliği ile inşa ediyor bu kimlikleri. Bu olgu, her iki cins için de aynı şekilde geçerli.

Ancak, çocuğun kadın ve erkek olarak yetiştirilmesi sürecinde, iki cins arasında çok önemli bir farklılık var: Bu süreç, erkekler için ödülleri, teşvikler, özendirme, keyifli ayrıcalıklar sunulurken; kadınlar için baskı, tehdit, aşağılama, değersizleştirme gibi çok çeşitli psikolojik ve gerektiğinde uygulanan fiziksel şiddet altında gerçekleşiyor.

Sistem ve toplum, erkeğin kadına hiyerarşik üstünlüğü üzerine kurulduğu için, Konfüçyus’un sözüyle kadınların “çocukluklarında babalarına, yetişkinlikte

kocalarına, yaşlandıklarında oğullarına hizmet ve itaat etmesi” isteniyor. Hizmet ve itaatte kusuru görülen kadının şiddetin her biçimiyle “hizaya getirilmesi”, bu mümkün görülmediği durumda da öldürülmesi meşru sayılıyor. Bu nedenle sistem, erkeklere karşı herhangi bir suç işleyen kadını acımasız bir biçimde cezalandırmak; kadına tecavüz, öldürme gibi en ağır suçları işleyen erkekleri ise, hukukun sağladığı tüm olanakları sonuna kadar kullanarak cezasız bırakmak ya da önemsiz cezalar vermek üzerine kurulu.

Kadınlarla ilgili davaları üstlenen avukatların, öncelikle bu konuda bir farkındalığının gelişmiş olması gerekiyor. Aynı şekilde, hukukun ve hukukla ilgili kurumların bu cinsiyet ayrımcılığı üzerine yapılandırılmış olduğunu, hatırdan çıkarmamaları gerekiyor. Kadın hareketinin tüm çabalarına rağmen, kadınlar hala mağduriyet sonrası başvurdukları birçok kamu kurumunda olduğu gibi, hukuk bürolarında da maalesef ikincil mağduriyetlere uğruyorlar.

Bu nedenle hukukçuların, kadınlara yönelik şiddete dair cinsiyetlendirilmiş bir anlayışa sahip olması; kendi bürosundan başlayarak yargının tüm aşamasında, kadının ikincil mağduriyetlere uğramasını önlemesi ve mağdurun insan haklarına ve güvenliğine odaklanması gerekiyor. Aynı şekilde olayın, karşı tarafın kişisel özellikleri, çocuklar, tarafların toplumsal çevresi ile ilişkilerini dikkate alan bütünlüştürülmüş yaklaşımla ele alınması; kadınların yaş, cinsel yönelim, sağlık durumu, medeni hal, etnik kimlik, anadil, göçmenlik gibi özel ihtiyaçları, cinsiyetle kesişen başka ayrımcılık biçimlerine maruz kalıp kalmadığını ya da bu risk altında olup olmadığını hesaba katmak gerekiyor.

Gerek BM Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Tasfiyesi Sözleşmesi (CEDAW), gerekse de Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), kadınlara karşı ayrımcılık ve şiddet söz konusu olduğunda, “kültür, örf ve adet, gelenek veya sözde “namus”un bu eylemlerin gerekçesi olarak kabul edilemeyeceğini” ve buna “mağdurun, kültürel, dini, toplumsal ya da geleneksel olarak kabul gören uygun davranış normlarını ve adetlerini ihlal ettiği iddialarının da dahil olduğunu” belirtmektedir.

Avukatlar, kadınlarla ilgili davalarda müvekkilleri kadın da olsa, erkek de olsa buna özen göstermek ve sürecin tüm aşamalarında yargının da buna uygun davranmasını sağlamakla yükümlüdür. Aynı şekilde, İstanbul Sözleşmesi’nin 42. maddesi gereğince, “herhangi bir hukuk veya cezai davada mağdurun cinsel geçmişi ve davranışıyla ilgili var olan kanıtlara yalnızca davayla ilgili ve gerekiyorsa izin verilmesini sağlamak” da, avukatın görevleri arasındadır.

Uygulamada çok sık rastladığımız arabuluculuk ve uzlaştırma girişimlerinden uzak durmak, emniyet ya da yargıdan gelebilecek bu tür girişimlere de karşı çıkmak gerekmektedir. Ne kadar iyiniyetli olursak olalım, ne kadar titiz bir risk değerlendirmesi yapmış olursak olalım, bu tür girişimlerin kadınların hayatlarına malolabilecek hatalar yapma sonucunu doğurabileceğini unutmamalıyız. Şefika Etik ve birçok kadının bu barıştırma girişimleri sırasında hayatını kaybettiğini, hiç aklımızdan çıkarmamalıyız. Hayat ve hayatı hakkında karar verme yetkisi, sadece kadınındır. Kimsenin onun yerine, onun adına karar verme hakkı da, yetkisi de yoktur. Tam da bu nedenle, Ceza Yargılaması Yasası'ndaki, şikayete bağlı olsalar dahi, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar (102, 103, 104 ve 105. maddeler) uzlaşmaya tabi değildir. Aynı şekilde, Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk ile ilgili 7.6.2012 tarihli yasanın amaç ve kapsamını düzenleyen 1/2 maddesinde “Bu Kanun ... aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişli değildir” hükmüyle aile içi şiddet konusu, arabuluculuk/uzlaştırma usulü dışında bırakılmıştır. İstanbul Sözleşmesi'nin 48. maddesi de, “Sözleşme'nin kapsamına giren bütün şiddet biçimleriyle ilgili olarak, arabuluculuk ve uzlaştırma da dahil olmak üzere zorunlu alternatif çatışma çözüm süreçlerinin yasaklanması” kuralını getirmektedir.

Avukat, hakim, savcı, müvekkil, kalem ile ilişkilerde strateji ve taktikler konusu, uzun bir konu. Bu konuda şimdilik sadece, meslek yaşamımda çok yararını gördüğüm doğal bir refleksimi örnek verebilirim : Ben, haklı bir davanın peşinde olduğumu biliyorum ve başvurduğum herkes de bu haklılığı biliyormuş gibi davranıyorum. 30 yıl önce sistem ve bu sistemin temsilci olarak karşımıza çıkardığı mübaşirinden yargıcına, ezici çoğunluk bu konulara karşı son derece duyarsız iken bile, bu sayede epey sorun çözebilmişim. Sorun, karşı taraf buna itiraz ettiğinde başlıyor. O zaman da, konunun önemine, hukuki dayanakların gücüne bağlı bir mücadele başlıyor. Bu nedenle, defalarca duruşma salonundan çıkarıldım, Baro'ya şikayet edilmekle tehdit edildim.

Davaların basında yansıma şekilleri konusunda ne düşünüyorsunuz? Fazla yönlendirmeci bir dil kullanıldığını düşündüğünüz zamanlar oluyor mu? Gerekli mi? Bir taraftan cinsiyetçi bir medya var, diğer taraftan tam bunun karşısında durmak adına kendi hassasiyetlerini genelleyen bir tutum olduğunu düşündüğünüz zamanlar oluyor mu? Bu konularda feminist hukukçular olarak rahatça konuşabiliyor muyuz?

Feminist hukukçular olarak birçok konuyu olduğu gibi, medyanın kadın davalarını ele alış biçimini de aramızda yeterince tartışmıyoruz. Feminist hukukçuların bu davalardaki duruşunun nasıl olması gerektiğini ise, çok az

tartışabiliyoruz. Çünkü yükümüz çok ağır ve her konuya yetişemiyoruz. Ama herkesin takdir etmesi gerekir ki, bugün kamuoyunda ve medyada, kadınlarla ilgili davaların dili konusunda bir tartışma açıldıysa, bu da feminist hukukçular sayesinde oldu.

Ben, medyada kadın hareketinin politik sözcülerinden biri olmak zorunda kaldığım için, bir de takip ettiğim davalar ile kamuoyu önünde olmayı tercih etmedim. Kendi çok kritik davalarımı, ölüm tehdidi aldığım davalarımı bile, ya tek başıma ya da birkaç feminist hukukçu arkadaşımın desteği ile sürdürdüm. Bu nedenle de, ünlü/ünsüz birçok kadının davasına destek olabiliyorum, olabiliyoruz; çünkü her kadın davasının medyada yer almasını tercih etmeye-biliyor ve onların güvenebileceği hukuki bir kanal yaratabilmek de, feminist bir sorumluluk.

Kadın avukatlar olarak bizim medya ile ilişkiler konusundaki ilk mücadele konumuz, kadınların mücadelesinin görünür olması, medyada kendine bir yer bulabilmesi içindi. Magazin ya da 3. sayfalardaki cinsiyetçi formatta haberler dışında, kadınların medyada yer bulabilmesi mümkün değildi. Anayasa Mahkemesi Başkanı bile olsanız, verdiğiniz ilk röportaj, üstünüzde mutfak önlüğü ile eşinize kahve servisi yaparkenki fotoğrafınızla süslenmeliydi. Medya, kariyer basamaklarını binbir çileyle tırmanabilen kadınları bile, “iyi eş, iyi anne” kalıplarında gösteriyordu. Böylece, hem o kadının eşi dışındaki bağımsız ve özgür kimliği imha ediliyor; hem de o makamları hayal eden kadınlara “önce iyi bir eş, iyi bir anne ol bakalım” faturası dayatılıyordu.

Büyük bir mücadele sonucunda kadınların ve davalarının medyada daha görünür olmasını sağladığımızda, karşımıza yeni bir sorun çıktı. Medya, büyü-teceği davalar, bu davalarda kamuoyu önüne süreceği avukatlar ve o dava ile tüm topluma vermek istediği mesajın, kendi popülist tavrı ve reyting hesabıyla uyumlu olmasını istiyordu. Bu tuzağa sadece birkaç avukat düştü. Ama feminist avukatlar, hiç düşmedi.

Benim halihazırda medyaya yönelik en güncel eleştirim, çocuk ve kadına karşı cinsel saldırı ve cinayetlerde, toplumda linç psikolojisini körükleyen bir yayıncılık yapması. 2014 yılındaki TCK değişikliği sırasında, sesimizi yeterince duyuramadık. Bunda, muhalif fikirlere uygulanan sansürün yanı sıra, çoğunluk medyanın bizim itirazlarımıza katılmıyor olmasının da etkisi vardı. İktidar bazı cezaları ağırlaştırırken, çocuk cinsel istismarı dahil bazı suçlarda cezaları düşürüyor ve gizli bir af getiriyordu. Medya, cezaların ağırlaştırılmasını istediği için, iktidarın bu argümanını işlemeyi tercih etti. Aynı şekilde maalesef tüm itirazlarımıza rağmen, cinsel saldırı suçlarında “hadım etme” dediğimiz tıbbi müdahale de, ceza mevzuatımıza girmiş oldu. Bu yaygın politikalarında, kadın

hareketi ve feminist avukatlar arasındaki görüş ayrılıklarının da, büyük payı olduğunu görmek gerekiyor. Ben, “cezalar ağırlaştırılsın” söyleminin yanlış olduğuna inanıyorum. Çünkü cezalar zaten yeterince ağır. Ağır cezalar ise, olayın tek tanığı olan mağdurun öldürülmesini doğurabiliyor. Aynı şekilde tahrik ve iyi hal indirimlerinin kaldırılması talebi de, bence yanlış bir talep. Sorun, bunların cinsiyetçi bir biçimde kadınlar aleyhine ve yanlış uygulanmasında. Her iki maddede de kimi rötüşler yapmak ve uygulamayı yasaya uygun hale getirmek yeterli. Ama bu bakış, kadın hareketinde bir türlü ortak görüş haline gelmediği için, medya kendi arzu ettiği görüşü, yani bu indirimlerin kaldırılması görüşünü propaganda etmeyi tercih ediyor.

Medya, üzerinde çok uzun konuşulması gereken bir konu. Çok alt başlığı ve buna bağlı da çok şikayetimiz var. Özetle, yaygın medya, kadınların asıl olarak bir özgürlük ve bağımsızlık derdi olduğunun hala farkında değil. Kadınların boşanma hakkı için bile ölümüne direnmek zorunda olduğunu görüyor, ama bunun iktidarın aile söylemleriyle ilişkisini hiçbir biçimde tartışmıyor, tartıştırmıyor. Tam tersine, iktidar gündem yapmak istediği anda -ki yılda en az birkaç kez- “boşanmalar artıyor, kadınlar sudan gerekçelerle boşanıyor” içerikli propaganda yayınları yapıyor. Geçtiğimiz günlerde Mersin’de bir kadın, tam 11 yıl önce boşandığı eşi tarafından, kendisini aldattığı gerekçesiyle öldürüldü. Medya, bu cinayetler neden oluyor, nasıl olabiliyor diye sormadı, konuyu tüm boyutlarıyla irdelemedi.

Özellikle son yirmi-otuz yılda Türkiye’de mevzuatta cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılması adına önemli değişimler ve düzenlemeler yapıldı. 4320 Sayılı Kanun, Anayasa, TCK, Medeni Kanun, 6284 Sayılı Kanun vs. gibi ve bütün bu değişikliklerin oluşum aşamasında aktif olarak çalışan feminist hukukçulardan birisiniz. Bu süreçlerle ilgili neler söylemek istersiniz?

Ben saydığınız tüm konularla ilgili kadın platformlarının kurucularından, örgütleyici ve sözcülerinden biriyim. Kadınların cinsiyetçiliğin tasfiyesi mücadelesi, dünyada çok zor, ama bu ülkede daha da zor. Saydığınız yasal değişikliklerin bir bölümü AKP öncesi, bir bölümü AKP sonrası idi. Hepsinin tam kalbinde yer almış bir kadın olarak rahatlıkla söyleyebilirim ki, biz kadınların işi hep zor oldu. AKP öncesinde, “biz de eşitliğe inanıyoruz” diyen devlet politikalarının ve siyasetçilerinin, o sahte eşitliğine karşı mücadele ettik. Şimdi de “biz zaten eşitliğe inanmıyoruz” diyen siyasetçiler ve devlet politikalarına karşı mücadele ediyoruz. Şimdi işimiz daha da zor.

AKP öncesi dönemde bizi frenleyen siyasi odakların, şimdiki “kadın dostu” söylemlerinin de altı hala boş, göstermelik düzeyde. Kadına karşı ilk şiddet yasası olan 4320’ye, tüm itirazlarımıza rağmen “aile” genişliği getiren de onlardı. AKP de, sonraki yasa 6284’e “aile içi şiddet” genişliğini, sayelerinde getirdi. Böylece can güvenliği riski olan kadınla, kahvede okey oynarken tartışan amcaoğulları arasındaki tartışma da, aynı korumadan yararlanır oldu ve 6284, bu açıdan da çökertildi.

Daha fazla örnek vermeye gerek yok. Bence bir ülkenin demokratikliği ve siyasal kadrolarının bu demokrasiye uygun tutumu açısından en önemli turnusol konularından biri, kadın erkek eşitliğine gerçekten inanıp inanmadıkları konusu. Toplumun yarısını oluşturan, diğer yarısını ise (erkek ve çocuk olarak) doğurup, besleyip, yaşatan kadınlara ne söylüyorsunuz? Tüm o tatlı vaadleriniz, zaten yaşamın merkezi olan kadının, orada kalmasını sağlamak üzere mi? Ve sizler de, eşe/çocuğa/hastaya/engelliye/yaşlıya hiçbir emek harcamadan; aile, toplum, dünya egemenliğinizi sürdürmek üzere erkekler arası savaşınıza devam etmek mi istiyorsunuz?

Türkiye siyaseti bu konularda sınıfta kaldı, kalıyor. Değiştirebilmek konusundaki iş yükü, yine kadınlara düşüyor. Türkiye açısından tek pozitif gelişme, Kürt kadın hareketinin mücadelesi sayesinde Kürt siyasal hareketinde yaratılmaya başlanan büyük eşitlikçi dönüşüm.

Yasal olarak katedilen gelişmeye rağmen, cinsiyet eşitliği bakımından beklenen yerde olduğumuzu düşünüyor musunuz?

Kadın hareketinde “AKP ile ikinci kadın devrimi gerçekleşti” diyen bazı kadın arkadaşlarıma rağmen, hayır! Üstelik (istatistiklerde yapılan tüm çarpıtmalara rağmen) dünya cinsiyet eşitliği sıralamalarında sürekli bir geriye düşüş söz konusu. 1 Kasım 2015 seçimlerinde tarihe geçecek bir olumsuzluk daha yaşandı ve dünyanın demokrasi yolundaki tüm ülkelerinde her seçimde kadın temsili biraz daha artarken, Türkiye’de 98’den 81’e indi. Bir başka örnek, miras konusu. 1926 tarihli Medeni Yasa ile kadınlara “miras eşitliği” getirildi, ama hala fiilen mirastan eşit pay alamıyorlar. Hatta birçok durumda hiç pay alamıyorlar. Bunda AKP öncesi tüm iktidarların sorumluluğu var. Çünkü bu sorunu görmek istemediler, önlem almadılar. 2002 tarihli Medeni Yasa’da, kadınların en yoğun çalıştırıldığı tarım alanındaki miras hakkında, bir düzenleme yapılmıştı. Geçen yıl, tarım arazilerinin “ehil çocuğa” bırakılması düzenlemesi yapıldı! Türkiye sosyal koşullarında, bunun en büyük erkek çocuk olduğu konusunda, kimin bir tereddüdü olabilir ki? Hiçbir muhalefet partisi kadın hareketini uyarmadı bu yasa çıkarken, muhtemelen kadınların miras hakkı pek de siyasi ufuklarında değildi!

Son 13 yıllık iktidarın kadın politikası konusunda ne dersiniz, gelecekte ne görüyorsunuz?

Türkiye kadın hareketinin (ve Türkiye'nin) geleceği, bence iyice karanlık durumda. Ben IŞİD ilk belirdiğinde, “Türkiye’de Soft IŞİD iktidarda” demiştim. O dönem çok iddialı bulunmuştu. Ben hala aynı görüşteyim. 6 yaşında çocukların evlendirilebilecekleri propagandalarının yapıldığı; en yetkili ağızlarından kadınların gülmemesi, konuşurken erkeklerin yüzüne bakmaması, araba/cep telefonu kullanmaması, gebe iken sokakta dolaşmaması, kürtaj-sezaryen yaptırmaması, “sudan sebeplerle” boşanmaması gibi birbirinden korkunç telkinlerin yapıldığı bir dönemde yaşıyoruz. Tüm bu söylemler topluma dalga dalga yayılıyor ve kadına karşı şiddeti körüklüyor. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın son bakanı Ayşe Gürcan, seçim tartışmaları nedeniyle üzerinde pek durulmayan bir söz söyledi: “Hani derler ya ‘Zorla güzellik olmaz’, sakın inanmayın. Güzellik zorla olur.” 6284 sayılı şiddet yasasının uygulanmasından sorumlu bakanlık “Güzellik zorla olur” diyebiliyorsa, sizin çıkardığınız yasalar, imzaladığınız sözleşmeler ne işe yarar? Şiddetle mücadele etmesi gereken bakanlık, şiddet tavsiye ediyor!

AKP iktidarının kadın politikası özetle şöyle:

- Reklam amaçlı kullanabilecekleri her türlü yasayı çıkartıyor, sözleşmeyi imzalıyorlar. Çünkü zaten ulusal yasalara, uluslararası sözleşmelere inanmıyorlar. Asıl olanın toplumun ideolojik olarak yeniden formatlanması ve devlet kurumlarının buna göre yapılandırılması olduğunu biliyorlar.
- Bunu bildikleri için, işe önce devlet mekanizması içinde kadınlarla ilgili oluşturulmuş ne kadar birim varsa, onları kapatmak ya da “aile”ye dönüştürmekle başladılar. Tarım Bakanlığı dahil, tüm bakanlık ve kurumlardaki kadınla ilgili birimler kaldırıldı. İstatistiklerden sorumlu TÜİK'te, işlevsiz küçük bir birime dönüştürüldü. Kadın Bakanlığı, Aile Bakanlığı yapıldı. Eğer 17/25 Kasım yolsuzluk soruşturmaları araya girmeseydi, TBMM'deki Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, “Aile Komisyonu” yapılacaktı. İlk iş, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün (KSSGM) adındaki “statü” kelimesini çıkardılar, KSGM oldu. Çünkü “statü” kelimesi önemli ve eşit yurttaşlık hedefi çağrıştırıyor. Sonra KSGM'yi etkisizleştirdiler. Kapanı, kapanacak...
- Kürtaj konusunda, ülkeden/dünyadan tepkiler nedeniyle yasayı değiştiremeyeceklerini gördüler. Ama yasayı değiştirmeye de gerek yok ki, bugün Türkiye’de kürtaj yaptırılacak hastane kalmadı! Aynen kürtaj örneğinde olduğu gibi, varolan tüm yasal hakları kağıt üzerinde

bıraktırmayı hedefleyen bir devlet politikası yürütüyorlar. 6284 sayılı şiddet yasası, kağıt üzerinde. Kadınların yaşadığı hiçbir şiddet biçimine, bir çare olmuyor. Çünkü kadınların şiddete katlanmasını istemek, artık bir devlet politikası. Tek bir örnek vereyim: 6284 şiddet yasası kapsamında hakkında koruma kararı verilen tüm kadınlar, haftada bir karakola gidip “Mağdur Takip Formu” için imza vermek zorunda. Peki erkekler ne yapıyor? Hiçbir şey! Çünkü onları takip etmek gerektiğini düşünmüyor iktidarımız, onlara zahmet vermek istemiyor!

- Çalışan kadınlara aşırı uzun doğum izinleri, part-time çalışma “hakı” gibi yasal düzenlemeler ile, kamuda ya da özel sektörde çalışan kadınları da eve kapatacak yasa değişiklikleri hazırlıyor. Başbakan Davutoğlu’nun 7 Haziran seçimi öncesinde AKP kadın milletvekili adaylarıyla yaptığı toplantıda söylediği gibi, “siyaset geçici, önceliğiniz her daim aile olmalı”...

Yani, uluslararası sözleşmeler, Anayasa, yasalar ne derse desin; hepsini çiğneyen ve kendi yaşam görüşünü herkese zaten dayatmakta olan bir iktidar altında yaşıyoruz.

Türkiye’de feminist hukukçuların dünyadaki feminist hukuku ve tartışmalarını yeterince takip ettiğini düşünüyor musunuz?

Türkiye’li feminist hukukçular olarak, dünyadaki feminist hukuku ve tartışmalarını yeterince takip edemiyoruz bence. Bunu, Alev Özkazanç’ın “Cinsellik, Şiddet ve Hukuk” kitabını okurken bir kez daha görmüş oldum. Kitapta Wikileaks’ın kurucusu Julian Assange’ın yargılandığı tecavüz davasının, dünya kadın hareketinde yarattığı büyük tartışma üzerine bir yazı var. Bu yazıdan anlıyoruz ki, İsveç yasaları uyarınca rızaya dayalı olsa bile, cinsel ilişki sırasında, kadının talebine rağmen prezervatif kullanmamak ya da yırtık prezervatif kullanmak, “tecavüz” sayılıyor.

12-13 yaşındaki kız çocuklarının tecavüze “rıza” gösterdiklerini savunan yargı kararlarının olduğu bir ülkede, prezervatif/tecavüz ilişkisini tartışmak, tabi ki lüks kalıyor.

Biz feminist hukukçular olarak ancak, seks işçilerine tecavüzde verilen ceza indirimi kaldırıldığı halde, kadının çantasında prezervatif olduğu için tecavüzcüsüne verilen “prezervatif indirimi”ni tartışabiliyoruz. Hatta bunu bile yeterince tartışamıyoruz.

Ama tüm bunlar, Türkiyeli feminist hukukçuların zaafı olarak değerlendirilemez. Çünkü bizler önce, “6 yaşında kız çocukları evlendirilebilir” gibi, tecavüz

nedenli çocuk ölümlerine neden olabilecek, devlet destekli bir kampanyaya karşı mücadele etmek zorundayız.

Feminist harekette, hukukçuların, baskın bir biçimde kendi dillerini ve mücadele pratiklerini hissettirdikleri ve bunun kadın mücadelesinin bürokratik bir dille sınırlandırılmasına sebep olduğu eleştirileri var. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz, sürekli yargı üzerinden tartışılması cinsiyet eşitsizliğinin kriminal ve tekil olaylar gibi algılanmasına sebep oluyor olabilir mi?

Bunlar harika sorular! Dile getirdiğiniz kaygılara da, aynen katılıyorum. Her daim hatırlatmaya çalıştığım gibi, “hukuk, sadece hukukçulara bırakılmayacak kadar önemli ve ortak bir konudur; çok politiktir ve bazen politikanın kendisidir”.

Öte yandan, Türkiye’de kadınlarla ilgili hukuki düzenlemeler, bence de gereğinden çok tartışılıyor. Bu nedenle, kağıt üzerindeki haklar ile uygulama arasındaki açığı, bir türlü yeterince gündemleştiremiyor.

Bu yüzden bence şunlar oluyor:

- Cinsiyetçi sistemin hukuk dışı alanları bazen gözden kaçabiliyor.
- Genel ahlak, namus vb. cinsiyetçi toplumsal kalıplarla mücadele, geri plana düşebiliyor.
- Kadınların eşitlik ve özgürlük mücadelesi, hiçbiri üzerinde kadınların bir denetiminin olmadığı yasa/yargı/polis çemberine sıkışıyor.
- Bütçe, emek ve zaman; sorunu çözücü programlar yerine yargı sistemine aktarılıyor.
- Bütün çözüm yasalardan bekleniyor, yargı sistemine bel bağlanıyor; sorun uzmanların teknik bilgisine havale ediliyor.
- Hakların yasalaştırıcısı olarak meclis ve uygulayıcısı olarak yargı, merkezi önem kazanıyor. Bunların mücadelenin önünü ne zaman açacağı, ne zaman kapatacağı görülemez oluyor.
- İçi boş ya da kağıt üzerinde kalacağı belli olan yasalar, genelgeler ve programlara bağlanan umutlar, en çok kadın hareketine zarar veriyor.

- Kadınlarda kendi gücüne, kendi mücadelesine güven duygusu gelişmiyor. En küçük bir destek ya da yetersiz bir iyileşme karşısında, borçluluk ve bağımlılık duygusu geliyor.
- Kadınlara destek olmak isteyenlerde bile, linç duygusu yaygınlaşıyor ve derinleşiyor.
- Hukuku ne abartmalı, ne de küçümsemeliyiz. Abartırsak, kültür, ekonomi gibi alanlarla bağlantısını kopartıyoruz. Sadece hukuk odaklı bir aktivizm üretiyoruz ve bu psikiyatri, ekonomi vb. alanlardan gelebilecek bütünsel bakışı da engelliyor. Bu da, bürokratik mantık, muhafazakarlık, sekterlik, otoriterlik gibi başka düzlemlere evrilebiliyor. Daha da kötüsü, bir mağdur dili yaratıyor, bu dil kadını daha da güçsüzleştiriyor ve eşitlik/hak bilinci yerine “korumacılık” politikalarını çağırıyor.

Ama bu konuda bir gerçeği de unutmamak gerek ki, kadın sorunlarının “hukuk” alanına sıkıştırılmaması için, akademik disiplin alanlarının katkılarını almak için en büyük gayreti, kadın hukukçular harcadı. Burada da tek bir örnek vereyim: Bazı kadınlar, varolan hükümleri yetersiz görüyor ve TCK’da ensestini bağımsız bir suç olması için çalışıyorlar. TCK’da çocuk cinsel istismarı zaten ağır bir suç olarak düzenlenmiş olduğu için, yetişkinler arası rızaya dayalı ilişkilere müdahale açısından, bana bu talep gereksiz ve de ucu zinaya kadar uzayabileceği için riskli geliyor. Feminist psikolog, psikiyatristlerle de konuşuyorum, yine de ikna olamıyorum. Derli toplu bir kaynak da bulamıyorum.

Cinsiyet eşitliğini dert edinen yeni nesil hukukçular konusunda ne düşünüyorsunuz? Onlara neler önerirsiniz?

Hukuk, adalet üzerine kurulu bir ortak yaşam arayışı... Hukukun avukat, savcı, yargıç, tüm bileşenleri, eşitlik olmadan adalet olamayacağını bilmek ve mesleklerini buna göre icra etmek zorunda.

Genç hukukçular bence “hukukçu” olmanın, aynen öğretmen ya da hekim olmak gibi, toplumsal yaşamda vazgeçilmez bir önemi olduğunu görmeli. Hukuku bir meslek değil, bir yaşam biçimi, bir varoluş biçimi olarak görebilmeli. “İşletme mühendisliği” gibi, uydurulmuş mesleklerden farkını hissedebilmeli, hissettirebilmeli.

Geçmişe göre ciddi bir farkındalık yaratılmış olsa da, yeni kuşak hukukçular arasında cinsiyet eşitliğini dert edinen kadın ve erkek hukukçuların sayısının, yine de azınlıkta kaldığını görüyorum. Bilebildiğim kadarıyla hiçbir hukuk fakültesinde, zorunlu ya da seçmeli toplumsal cinsiyet eşitliği dersi hala yok.

Geçtiğimiz aylarda, İstanbul Hukuk Fakültesi'nde en azından seçmeli ders olması için girişimlerde bulunan genç akademisyenlere, izin verilmemişti. Hemen ardından YÖK bir toplantı düzenledi ve seçmeli ya da zorunlu ders olarak konulması kararı aldı. Ama hala, herhangi bir hukuk fakültesine bu dersin konulduğunu duymadık. Bence hukukçular olarak, bunun için daha çok çaba harcamalıyız.

Hülya Hanım bize zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

